

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού
Πανεπιστημιούπολη - 69100 Κομοτηνή

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE
School of Physical Education & Sports Science
Department of Physical Education & Sports Science
University Campus - GR 69100 Komotini

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Δημιουργική
& Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ Μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Δημιουργική & Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή»

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Μαθησιακές δυσκολίες της κίνησης - Αναπτυξιακή Διαταραχή του Κινητικού Συντονισμού στο Ενιαίο και Ειδικό Σχολικό περιβάλλον

ΚΩΔΙΚΟΣ: ΠΕ08

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Καθηγητής Θωμάς Κουρτέσης, τηλ & fax: 2531039704, e-mail:
tkourtes@phyed.duth.gr

ΆΛΛΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ:

Δήμητρα Κουτσούκη, Καθηγήτρια Ε.Κ.Π.Α. Τ.Ε.Φ.Α.Α., dkoutsou@phed.uoa.gr
Βασιλική Δέρρη, Καθηγήτρια Δ.Π.Θ.-Τ.Ε.Φ.Α.Α., vaderri@phyed.duth.gr,
Ελίνα Μπόντη, Επίκουρος Καθηγήτρια Α.Π.Θ., Ιατρική Σχολή, elina.bonti@gmail.com
Ανδρέας Αυγερινός, Επίκουρος Καθηγητής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, Σχολή Επιστημών,
Τμήμα Επιστημών Υγείας, A.Avgerinos@euc.ac.cy

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ: Δια ζώσης (65%) & εξ' αποστάσεως (35%) μαθήματα

ΕΞΑΜΗΝΟ ΦΟΙΤΗΣΗΣ: Γ'

ΕΙΔΟΣ: Ελεύθερης Επιλογής

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: --

ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ-ECTS: 10

ΣΚΟΠΟΣ

- Να περιγραφεί το φαινόμενο της Αναπτυξιακής Διαταραχής του Κινητικού Συντονισμού (ΑΔΚΣ, κινητικής αδεξιότητας) και των κινητικών μαθησιακών δυσκολιών κατά την παιδική και εφηβική σχολική ηλικία.
- Καλύπτονται σημαντικά θέματα όπως: ορολογία, χαρακτηριστικά, αιτιολογία και συννοσηρότητα.
- Ιδιαίτερη έμφαση, θεωρητικά και πρακτικά, δίνεται στα θέματα της ανίχνευσης, της αξιολόγησης και της διάγνωσης του φαινομένου
- Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση, θεωρητικά και πρακτικά, δίνεται στο θέμα της παρεμβατικής διαχείρισης της κινητικής καθημερινότητας του παιδιού με ΑΔΚΣ (μέσα και έξω από τη σχολική ζωή).
- Εξοικείωση με τη σύγχρονη διεθνή σχετική ερευνητική βιβλιογραφία.

1. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης στο συγκεκριμένο μάθημα, οι φοιτητές/τριες θα είναι ικανοί να:

1. **γνωρίζουν και να κατανοούν** όλες τις διαστάσεις της Αναπτυξιακής Διαταραχής του Κινητικού Συντονισμού (ΑΔΚΣ, κινητικής αδεξιότητας) και των κινητικών μαθησιακών δυσκολιών κατά την παιδική και εφηβική σχολική ηλικία.
2. **αξιολογούν και να ανιχνεύουν** κινητικές μαθησιακές δυσκολίες κατά την παιδική και εφηβική σχολική ηλικία
3. **σχεδιάζουν και να υλοποιούν** βασικές προσεγγίσεις παρεμβατικής διαχείρισης της κινητικής καθημερινότητας του παιδιού με ΑΔΚΣ και μαθησιακές κινητικές δυσκολίες (μέσα και έξω από τη σχολική ζωή).

2. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ

Αποτελέσματα μάθησης	Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες	Κριτήρια Αξιολόγησης	Φόρτος εργασίας φοιτητή (ώρες)
Γνώση & κατανόηση	Εισηγήσεις, παρουσίαση & συζήτηση πρακτικών παραδειγμάτων, μελέτη στο σπίτι.	Ενδιάμεσοι έλεγχοι με συμμετοχή, συζήτηση και εκπόνηση ατομικών εργασιών	60
Αξιολόγηση	Εισηγήσεις, παρουσίαση & συζήτηση πρακτικών παραδειγμάτων, μελέτη στο σπίτι.	Ενδιάμεσοι έλεγχοι με συμμετοχή, συζήτηση και εκπόνηση ατομικών εργασιών	40
Σχεδιασμός & Υλοποίηση	Εισηγήσεις, παρουσίαση & συζήτηση πρακτικών παραδειγμάτων, μελέτη στο σπίτι.	Ενδιάμεσοι έλεγχοι με συμμετοχή, συζήτηση και εκπόνηση ατομικών εργασιών	150
		ΣΥΝΟΛΟ ECTS	250 10

3. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητες	Περιεχόμενα
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	A. Γνωριμία – Γενικές οδηγίες
	B. Εισαγωγή στην έννοια της Αναπτυξιακής Διαταραχής του Κινητικού Συντονισμού-ορισμοί – ορολογία
	Χαρακτηριστικά του παιδιού με ΑΔΚΣ-Αιτιολογία-Συννοσηρότητα
	Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και ψυχοκινητική ανάπτυξη
	Αναπτυξιακή διαταραχή του κινητικού συντονισμού στην εφηβεία
	Αναπτυξιακή διαταραχή του κινητικού συντονισμού & καθημερινότητα
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	Άτυπη & τυπική ανίχνευση των παιδιών με ΑΔΚΣ: Η σημασία της παρατήρησης
	Άτυπη και τυπική αξιολόγηση των κινητικών δυσκολιών & ειδικά θέματα αξιολόγησης
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	Παρεμβατική Διαχείριση: Προσέγγιση στη δεξιότητα ή στη διαδικασία?
	Παρεμβατική διαχείριση στο τυπικό και ειδικό σχολικό περιβάλλον

	<i>Παρεμβατική διαχείριση στο σχολικό περιβάλλον: Η σημασία του στυλ διδασκαλίας</i>
	<i>Παρεμβατική Διαχείριση: ο Επιστήμων της Κίνησης ως «Movement Coach»!</i>
	<i>Παρεμβατική Διαχείριση στο σχολικό περιβάλλον: μια μελέτη περίπτωσης</i>
ΕΝΟΤΗΤΑ 4	<i>Σύγχρονες ερευνητικές προσεγγίσεις</i>

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Δια ζώσης & εξ' αποστάσεως μαθήματα

5. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

Διάλεξη	Εισηγητής	Θέμα
1	Θωμάς Κουρτέσης	<i>A. Γνωριμία – Γενικές οδηγίες B. Εισαγωγή στην έννοια της Αναπτυξιακής Διαταραχής του Κινητικού Συντονισμού (ΑΔΚΣ)-ορισμοί – ορολογία</i>
2	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Χαρακτηριστικά του παιδιού με ΑΔΚΣ-Αιτιολογία-Συννοσηρότητα</i>
3	Δήμητρα Κουτσούκη	<i>Κινητικά & Γνωστικά χαρακτηριστικά παιδιών με ΑΔΚΣ</i>
4	Ελίνα Μπόντη	<i>Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και ψυχοκινητική ανάπτυξη</i>
5	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Αναπτυξιακή διαταραχή του κινητικού συντονισμού στην εφηβεία</i>
6	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Αναπτυξιακή διαταραχή του κινητικού συντονισμού & καθημερινότητα</i>
7	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Άτυπη & τυπική ανίχνευση των παιδιών με ΑΔΚΣ: Η σημασία της παρατήρησης</i>
8	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Άτυπη και τυπική αξιολόγηση των κινητικών δυσκολιών & ειδικά θέματα αξιολόγησης</i>
9	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Παρεμβατική Διαχείριση: Προσέγγιση στη δεξιότητα ή στη διαδικασία?</i>
10	Βασιλική Δέρρη	<i>Παρεμβατική διαχείριση στο τυπικό και ειδικό σχολικό περιβάλλον</i>
11	Ανδρέας Αυγερινός	<i>Παρεμβατική διαχείριση στο σχολικό περιβάλλον: Η σημασία του στυλ διδασκαλίας</i>
12	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Παρεμβατική Διαχείριση: ο Επιστήμων της Κίνησης ως «Movement Coach»!</i>
13	Θωμάς Κουρτέσης	<i>Παρεμβατική Διαχείριση στο σχολικό περιβάλλον: μια μελέτη περίπτωσης</i>
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ		

6. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ:

Η αξιολόγηση των φοιτητών περιλαμβάνει:

Κριτήριο Αξιολόγησης	Ποσοστό τελικής βαθμολογίας
Κάθε φοιτητής-τρια θα εκπονήσει δύο εργασίες. Τα θέματα και οδηγίες για τις βιβλιογραφικές ανάγκες ανακοινώνονται διαδικτυακά (ECLASS). (40%+40%)	80%
Συμμετοχή. Περιλαμβάνει συμμετοχή στο μάθημα κατά τη διάρκεια των μαθημάτων (20%)	20%

7. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ & ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BIBΛΙΑ

- Kourtessis, T., Avgerinos, G.A., Tsiantis, H., Liberi, M. & Goufas, E. (2018). Cloud-Based Personalized Movement Student Learning: An In-School Case Study. In K.C. Koutsopoulos, K. Doukas & Y. Kotsanis (Eds.) *Handbook of Research on Educational Design and Cloud Computing in Modern Classroom Settings* (pp. 395-309). IGI Global, Hershey, PA, USA.
- Αλμπανιδής, Ε. & Κουρτέσης, Θ. (2007). Ρατσισμός και ξеноφοβία. Επιμέλεια: Κιουμουρτζόγλου, Ε, Θεοδωράκης, Γ., Ταρατόρη, Ε., Παπαϊωάννου, Α., Στραβάκου, Π., Κοκαρίδας, Δ., Κέλλης, Η., Μπερνίκου, Β. *Βιβλίο εκπαιδευτικού* (σελ. 56-72). Εφαρμογή Προγραμμάτων που προωθούν την ισότητα στην κοινωνία –ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ, ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Υπ.Ε.Π.Θ.
- Ball, M. F. (2002). *Developmental Coordination Disorder: Hints & Tips for the Activities of Daily Living*. London: Jessica Kingsley Pubs.
- Cermak, S. A. & Larkin, D. (2002). *Developmental Coordination Disorder*. UK: Delmar
- Cratty, B. J. (Ed., 1994). Clumsy child syndromes: Descriptions, evaluation and remediation. Amsterdam: Harwood Academic Publishers
- Gallahue, D. L. (2002). *Αναπτυξιακή Φυσική αγωγή για τα Σημερινά Παιδιά*. Χ. Ευαγγελινού και Α. Παππά (Μετάφραση-Επιμέλεια). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Kirby, A. (Ed., 2004). *The Adolescent with Developmental Coordination Disorder*. London: Jessica Kingsley Pubs.
- Κουρτέσης Θ. (2004). Μαθητές με μαθησιακές κινητικές δυσκολίες στο τυπικό σχολικό περιβάλλον. Ε. Κιουμουρτζόγλου (Επιμέλεια), *Η Φυσική Αγωγή στην αρχή του 21^{ου} Αιώνα. Σκοποί-Στόχοι –Επιδιώξεις* [on line](σελ. 83-94). Θεσσαλονίκη: Ελληνική Ακαδημία Φυσικής Αγωγής
- Μπόντη, Ι. Ε. (Ed., 2013). *Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες: Μια εναλλακτική προσέγγιση ...για όλους*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μέθεξίς.
- Sugden, D. A., % Chambers, M. (Eds., 2005). *Children with Developmental Coordination Disorder*. London: Wwhurr Pubs.
- Sugden, D. A. & Wright, H. C. (1998). *Motor coordination disorders in children*. Developmental Clinical Psychology and Psychiatry, v. 39. London: SAGE Publications
- Zimmer, R. (2007). *Εγχειρίδιο Ψυχοκινητικής*. Μετάφραση, Αθήνα: Αθλότυπο.

ΑΡΘΡΑ

- Andreadou, A., Derri, V., Kourtesis, T. & Michalopoulou, M. (2018). Gross motor skills of primary school children with and without dyslexia. *International Journal of Current Research*, 10 (6), 70509-70513.
- Δημητροπούλου, Δ., Ευαγγελινού, Χ., Κουρτέσης, Θ., Ελληνούδης, Θ. (2018). Οι Λίστες Παρατήρησης ως εργαλεία αξιολόγησης της Αναπτυξιακής Διαταραχής Κινητικού Συντονισμού: Η καταλληλότητά τους για χρήση από τους εκπαιδευτικούς. *Journal of Physical Activity, Nutrition and Rehabilitation*, June 21, <https://www.panr.com.cy/?p=1739>.

3. Κοΐδου, Β., Κοΐδου, Ε., Κουρτέσης, Θ., Κούλη, Ο., Αντωνίου, Π., Καραογλανίδης, Α., Τσαρτσαπάκης, Ι. (2017). Ανίχνευση πιθανής διαταραχής του κινητικού συντονισμού, καταγραφή φυσικής δραστηριότητας και δείκτη μάζας σώματος σε παιδιά Ρομά και μη Ρομά ηλικίας 10 -12 ετών: Μια πιλοτική μελέτη. *PANR Journal*, November 15, 2017, <https://www.panr.com.cy/?p=1659>.
4. Anastasiadis, M., Kourtessis, T., & Zachopoulou, E. (2017) "Educator's ability to identify students with coordination disorders: A review of literature," *Arab Journal of Nutrition and Exercise*, vol. 2, issue no. 3, 139–151. DOI 10.18502/ajne.v2i3.1218 <https://www.knepublishing.com/index.php/AJNE/article/view/1218/3118>
5. Αναστασιάδης, Μ., Κουρτέσης, Θ., Ζήση, Β. & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2016). Η γνώση των Κύπριων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την αναπτυξιακή κινητική διαταραχή στη σχολική ηλικία. *Journal of Physical Activity, Nutrition and Rehabilitation*, August 12, <http://www.panr.com.cy/?p=1495>.
6. Asonitou, K., Tsiganos, G., Kourtessis, T., Strofylla, G., & Koutsouki, D. (2014). Assessment of Cognitive Abilities in Preschool Children with and without Developmental Coordination Disorder. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education*, 5(1), 1571 – 1576.
7. Asonitou, K., Koutsouki, D., Kourtessis, T. & Charitou, S. (2012). Motor and cognitive performance differences between children with and without Developmental Coordination Disorder (DCD). *Research in Developmental Disabilities*, 33(4), 996–1005.
8. Tziva-Kostala, V., Kourtessis, T., Kostala, M., Michalopoulou, M. & Evaggelinou, C. (2011). Coordination Disorder in Children with Dyslexia. *European Psychomotricity Journal*, 4(1), 29-37.
9. Ellinoudis, T., Evaggelinou, C., Kourtessis, T., Konstantinidou, Z., Venetsanou, F. & Kambas, A. (May-June 2011). Reliability and Validity of Age Band 1 of the Movement Assessment Battery for Children – Second Edition. *Research in Developmental Disabilities*, 32(3), 1046-1051.
10. Venetsanou, F., Kambas, A., Ellinoudis, T., Fatouros, I., Giannakidou, D. & Kourtessis, T. (January-February 2011). Can the Movement Assessment Battery for Children-Test be the "gold standard" for the motor assessment of children with Developmental Coordination Disorder? *Research in Developmental Disabilities*, 32(1), 1-10.
11. Τσούγκου, Ε., Κουρτέσης, Θ., Γίτσας, Κ. & Θωμαΐδου Ε. (2009). Ανίχνευση κινητικών διαταραχών του κινητικού συντονισμού σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. *Γαληνός*, 51(5), 476-489. Διαθέσιμο: <http://www.egalinos.gr/gr/articles/&id=2467>
12. Ελληνούδης, Θ., Κυπαρίσσης, Μ., Γίτσας, Κ. & Κουρτέσης, Θ. (2009). Ικανότητα ανίχνευσης κινητικών δυσκολιών σε παιδιά ηλικίας 7-12 ετών από Καθηγητές Φυσικής Αγωγής με τη χρήση της δέσμης αξιολόγησης Movement Assessment Battery for Children. *Φυσική Αγωγή & Αθλητισμός*, 29 (3), 288-306.
13. Kourtessis T., Tsigilis N., Maheridou M., Ellinoudis, T., Kiparissis M., & Kioumourtzoglou E. (2008). The influence of a short intervention program on early childhood and physical education teachers' ability to identify children with developmental coordination disorders. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 29, 276-286.
14. Kourtessis, T., Tsougou, E., Maheridou M., Tsigilis, N., Psalti, M. & Kioumourtzoglou, E. (2008, April-June). Developmental coordination disorder in early childhood – A preliminary epidemiological study in Greek schools. *Archives: International Journal of Medicine*, 1(2), 95-99.
15. Kourtessis T., Thomaidou E., Liveri-Kantere A., Michalopoulou M., Kourtessis A., & Kioumourtzoglou E. (2008). Prevalence of developmental coordination disorder among Greek children with learning disabilities-A preliminary study. *European Psychomotricity Journal*, 1(2), 10-17.
16. Ellinoudis, T., Kourtessis, T., Kiparissis, M., (2008). Suitability of the Movement Assessment Battery for Children in Greece: Comparison between a Greek sample and a North-American

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού
Πανεπιστημιούπολη - 69100 Κομοτηνή

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE
School of Physical Education & Sports Science
Department of Physical Education & Sports Science
University Campus - GR 69100 Komotini

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Δημιουργική
& Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή

normative sample of 9 and 11 year-old children. *International Journal of Health Science*, 1(4), 132-137.

17. Ellinoudis, T., Kourtessis, T., Kiparissis, M., Kampas, A. & Mavromatis, G. (2008). Movement Assessment Battery for Children (MABC): Measuring the construct validity for Greece in a sample of elementary school aged children. *International Journal of Health Science*, 1(2), 56-60.
18. Ελληνούδης, Θ., Κουρτέσης, Θ., Κυπαρίσσης, Μ. & Παπαλεξοπούλου, Ν. (2008). Η κινητική αδεξιότητα σε παιδιά ηλικίας 9-12 ετών στην Ελλάδα – Μία επιδημιολογική μελέτη [on line]. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6(3), 280-289.
19. Kourtessis, T., Tsiggilis, N., Tzetzis, G., Kapsalas, Th., Tserkezoglou, S., & Kioumourtzoglou, E. (2003). Reliability of the “Movement Assessment Battery for Children Checklist” in Greek school environment. *European Journal of Physical Education*, 8, 202-210.
20. Αυγερινός, Α., Μαχαιρίδου, Μ. & Κουρτέσης, Θ. (2002). Παιδιά με κινητική αδεξιότητα: Τι μπορούμε να κάνουμε για την ενσωμάτωσή τους στο τυπικό σχολικό περιβάλλον;. *Φυσική Αγωγή-Αθλητισμός-Υγεία*, 12-13, 11-25.
21. Τσερκέζογλου, Σ., Κουρτέσης, Θ. & Καμάλας, Θ. (2003). Αποτελέσματα ενός, προσανατολισμένου στη δεξιότητα, παρεμβατικού προγράμματος για παιδιά με διαταραχές του συντονισμού στο Ελληνικό σχολικό περιβάλλον. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & στον Αθλητισμό*, 1(2), 103-115.
22. Kourtessis, T., Tzetzis, G., Kioumourtzoglou, E., & Mavromatis, G. (2001). The effects of an intensive recreational intervention program on children with movement difficulties. *New Zealand Journal of Disability Studies*, 9, 120-139.
23. Κουρτέσης, Θ., Τσερκέζογλου, Σ. & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (1999). Αντιμετώπιση κινητικών δυσκολιών σε παιδιά δημοτικού σχολείου. *Αθλητική Απόδοση & Υγεία*, 1, 34-47.

ΜΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

1. Κουρτέσης, Θ. (2009, Σεπ.-Νοε.). Παιδιά με αναπτυξιακή διαταραχή της κίνησης στο σχολικό περιβάλλον: «Θύματα» ενός ιδιότυπου ρατσισμού! *Οκ.Πε.*, 36, 16-17.
2. Κουρτέσης, Θ. (2003, Απρίλιος). Κινητική αδεξιότητα στην παιδική ηλικία. *ΕΚΗΒΟΛΟΣ*, 1, 11-12.